

Suhtautuminen Kiinaan ennakkoluulojen vankina?

Kiinan kansainvälisen aseman nopea muutos eristäytyneestä kehitysmaasta suurvallaksi herättää keskustelua, jopa huolta. Se, että Kiina nähdään uhkana, ei kuitenkaan ole uusi ilmiö. Voi jopa sanoa, että Kiinalla on 200 vuoden imago-ongelma.

Kiinasta on kirjoitettu länsimaissa systemaattisemmin jo 1600-luvulta lähtien. Vielä valituksen ajalla useat johtavat eurooppalaiset ajattelijat pitivät Kiinaa esimerkillisenä valtakuntana, josta haettiin mallia Euroopan yksinvaltiaita vastaan. Sitten kaikki muuttui. Ei koska Kiina muuttui, vaan koska Eurooppa muuttui. Kolonialismin, Ranskan suuren vallankumouksen ja teollisen vallankumouksen myötä Kiinaa koskevien näkemysten sävy muuttui yhdessä sukupolvessa kielteiseksi. 1800-luvulla muodissa olleiden rasististen teorioiden pohjalta syntyi ajatus ”keltaisesta vaarasta”, jonka ”barbaarinen” Kiina muodosti lännelle. Samalla kun länsimaat alistivat Kiinan ja ansaitsivat valtavia voittoja pakottamalla se käymään huumekauppaa kanssaan, Kiinan väitettiin olevan suurin vaara läntisille sivilisaatiolle. Tämä pohjalta läntiseen populaarikulttuuriin syntyi yhä elävä stereotypia salakavalista ja juonikkaista kiinalaisista, jotka pyrkivät alistamaan länsimaat valtaansa.

Toisen maailmasodan jälkeen tilalle tuli uusi kauhukuva totalitaarisesta Kiinasta, joka yhä pyrki maailman valtiaaksi salakavalin keinoin ja pystyi aivopesulla halutessaan jopa muuttamaan länsimaalaisten ihmisten persoonan täysin. 1980-luvulla Kiinan imago parani hieman maan alkaessa avautua Maon kauden jälkeen, mutta vuoden 1989 tapahtumat tahrasivat taas Kiinan imagon ja nostivat sen ihmisoikeusongelmat läntisen kritiikin kohteeksi. 1990-luvulta lähtien alkoi erityisesti amerikkalaisessa keskustelussa kehittyä niin kutsuttu Kiinan uhka-koulukunta. Tämän koulukunnan viitekehyksessä lähes kaikki Kiinan toimet tulkitaan osaksi suurta juonta, joka tähtää taas kerran ei enempää eikä vähempää kuin maailman herruuteen. Viime aikoina tämän koulukunnan opit ovat saaneet vahvemman otteen Yhdysvaltojen ulkopoliittisessa päätöksenteossa. Kiinaa on alettu pitää Yhdysvaltojen pahimpana strategisena kilpailijana, joka yrittää kumota liberaalin maailmanjärjestyksen ja jota siksi tulee vastustaa. Myös Euroopassa on selvästi käännytty yhä enemmän tälle linjalle erityisesti Kiinan väitettyjen teknologiavarkauksien ja vakoilun takia. Nämä ovat olleet esillä viime aikoina myös suomalaisessa julkisessa keskustelussa.

Kiinalla on kiistassa huonot kortit. Kiinan vakuutteluja, ettei se pyri mihinkään pahantahtoiseen ei oikein uskota. Sen poliittinen järjestelmä on epädemokraattinen ja salaileva ja sen vähemmistöpolitiikka ja ihmisoikeusongelmat herättävät ärtymystä lännessä. Kiinan kauppatapoja pidetään epäreiluina osin syystä. Kiinan sotilaallinen voima kasvaa samassa suhteessa tai jopa enemmän kuin sen talous, mikä ei ole jäänyt huomaamatta. Kiinan ulkopoliitiikka ei ole erityisen aggressiivista, mutta maa katsoo omien etujensa perään siinä missä muutkin, ja nämä edut ovat muuttuneet globaaleiksi viime vuosina. Osin tämä voidaan myös ymmärtää aggressiiviseksi toiminnaksi, kuten Etelä-Kiinanmeren kiistassa. Nämä yhdessä historian mukanaan tuoman imago-ongelman kanssa lähes takaavat sen, että Kiinaa epäillään ja että sen nousu nähdään lännessä uhkana.

Suomen ulkopoliittinen johto on ollut silmiinpistävästi hiljaa kiinalaisia investointeja koskevassa keskustelusta. Jos jotakin, presidentti Niinistön äskeinen valtiovierailu Keskustan valtakunnassa linjasi yhteistyön lisäämisen Kiinan kanssa olevan Suomelle tärkeää. Suomen pitää kuitenkin pitää varansa, ettei sitä aleta tässä ilmapiirissä pitää potentiaalisena Kiinan Troijan hevosenä Euroopassa,

kuten Kreikalle on käynyt. Hallituksen olisi hyvä muodosta asiassa selkeä kanta jo siksi, että sitä ei voitane välttää EU:n piirissä, jossa Suomi joutuu ennemmin tai myöhemmin julkisesti linjaamaan kantansa esimerkiksi kiinalaisia investointeja koskevaan lainsäädäntöön. Tällöin olisi hyvä tiedostaa, mitkä Kiinaan liittyvät uskomukset perustuvat faktoihin ja mitkä ovat ennakkoluulojen tuotetta.